

Limes – 2019

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2019
Том VI

Берегове–Ужгород
2019

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, інформатики, хімії, географії та суспільствознавства.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол № 7 від 20.12.2019 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (Видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Вікторія Семйон, кандидат економічних наук та Габор Патакі (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)
Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)
Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)
Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждел

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини:

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2019
VI. évfolyam

Beregszász–Ungvár
2019

A „LIMES” című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A „LIMES” jelen kötet a közgazdaság-, matematika-, informatikai, kémiai, föld- és társadalomtudomány különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömeg-tájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

*Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2019.12.20., 7. számú jegyzőkönyv).*

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dobos Sándor és Orbán Melinda (Kiadói Részleg, II. RF KMF)
Szemjon Viktória, a közgazdaság-tudományok kandidátusa és Pataki Gábor (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)
dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematika tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem)
dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem)
dr. Kész Margit, PhD (Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport, II. RF KMF)
dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)
dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)
dr. Rác Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus
(Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem)
prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Műszaki szerkesztés: Dobos Sándor

Tördelés: Tótin Viktória

Korrektúra: Grica-Varcaba Ildikó, Vrabely Tamás, Kordonec Olekszandr

Borítóterv: Vezsdel László

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország kormánya támogatta:

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) és a „RIK-U” Kft. (Cím: 88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.

© A szerzők, 2019

© A szerkesztők, 2019

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2019
Volume VI

Berehove–Uzhhorod
2019

The scientific bulletin "LIMES" was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes in Hungarian, Ukrainian and English languages students' and teachers' academic studies of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, and researchers' academic articles from Ukraine and abroad. The given volume of "LIMES" contains academic studies and articles in Economics, Mathematics, Computer Science, Chemistry, Earth and Social Sciences.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended to publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 7 of December 20, 2019*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, PhD (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITOR:

Melinda Orbán and Sándor Dobos (Publishing Department, Transcarpathian Hungarian College)
Viktória Szemjon, C.Sc. in Economics and Gábor Pataki (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)
Béla Nagy, C.Sc. in Biology (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)
Béla Rácz, PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)
József Molnár, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)
Lóránt Dénes Dávid, PhD, habilitation, professor
(Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University)
Margit Kész, PhD (Department of Philology, Hungarian Departmental Group, Transcarpathian Hungarian College)
Mária Höhn, C.Sc. in Biology, habilitation (Department of Botany, Szent István University)
Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)
Sándor Berghauer, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)
Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor
(Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)
Yurij Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)
Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus
(Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen)
RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:
László Brenzovics, PhD (Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian College)

Technical editing: Sándor Dobos

Page proof: Viktória Tótin

Proof-reading: Ildikó Gríca-Varcaba, Oleksandr Kordonec, Tamás Vrábely

Cover design: László Vezsdel

Universal Decimal Classification (UDC): The Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College

Authors are responsible for the content of academic studies and articles.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary:

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) and "RIK-U" LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

Printing: "RIK-U" LLC

© The Authors, 2019

© The Editors, 2019

ЗМІСТ–TARTALOM–CONTENT

Дністрянський Мирослав: <i>Регіональний розвиток сучасної України: нові виклики і пріоритети</i>	11
	
SOLYMOS KAROLINA – CSOMA ZOLTÁN: <i>A Kárpátaljai-alföld talajai felvehető cink tartalmának meghatározása és az ellátottság megítélése nemzetközi összehasonlításban</i>	17
	
BARANYI, ARANKA – CSERNÁK, JÓZSEF – TÓTH, ESZTER: <i>Results of the Survey on Studying Finance Basics</i>	27
	
SÁNDOR ISTVÁN: <i>Innovatív technológiák alkalmazása a szövegelemzésben</i>	39
ROMÁN ERIKA – KUCSINKA KATALIN: <i>Nem csak versenyre</i>	47
	
AGG, ZOLTÁN: <i>How „wised up” are we in matters of climate change?</i>	53
BARABÁSNÉ KÁRPÁTI DÓRA: <i>Kompetenciák szerepe, mérési lehetőségek az oktatásban és a munkaerőpiacon</i>	61
BARANYI ARANKA – JURKÓ GYULA: <i>A magyarországi kis- és középvállalkozások idegen forrásból történő finanszírozási gyakorlata</i>	69
BELOVECZ MÁRIA – HALMOSI TÍMEA – IPACSNÉ GEDEI BEÁTA – VAJNA ISTVÁNNÉ TANGL ANITA: <i>Bankértékelés CAMELS-módszerrel</i>	83
BENCSIK ANDREA – MACHOVÁ RENÁTA – ZSIGMOND TIBOR: <i>Interim menedzsment, mint a tudásátadás eszköze</i>	95
BUDAI ELEONÓRA: <i>A számviteli rendszer az elmúlt 50 év tükrében</i>	105
CSÁKI-DARABOS RITA: <i>Teljesítménymérés lehetőségei az e-kereskedelemben</i>	117
DENICH ERVIN: <i>A hagyományos kockázatkezeléstől a vállalati kockázatkezelésig</i>	129
EGRI IMRE: <i>A tőzsde lehetőségei és hatása a gazdasági fejlődésre (néhány gondolat a 4.0 perspektívájában)</i>	141
FÁSI CSABA: <i>Hogyan teljesít Magyarország a digitalizáció terén? Elemzés a rangsorok és a stratégia szemüvegén keresztül</i>	153
FEHÉR HELGA – MOLNÁRNÉ BARNA KATALIN: <i>Útban az ügyfélközpontú adóhatóság felé</i>	163

FEJES NORBERT: <i>Kárpátalja gazdasági helyzetének és külgazdasági tevékenységének értékelése a XXI. században</i>	177
GYURCSIK, PETRONELLA – TÓTH, RÓBERT: <i>Impact of the financial strategy and the capital structure on the financial performance and competitiveness of SMEs</i>	203
HEGEDŰS, MIHÁLY – NEDELKA, ERZSÉBET: <i>The impact of digitalization and Industry 4.0 on the audit</i>	211
KEREZSI DÓRA – ERDEY LÁSZLÓ – DÉKÁN TAMÁSNÉ ORBÁN ILDIKÓ: <i>A kiegészítő melléklet eredménykimutatáshoz kapcsolódó részének elemzése magyarországi sportvállalkozások körében</i>	221
KISS ÁGOTA – DÉKÁN TAMÁSNÉ ORBÁN ILDIKÓ: <i>A szabályozott ingatlanbefektetési társasági státusz IFRS szerinti értékelési és adózási előírásainak szabályozása Magyarországon</i>	231
KÓMÍVES PÉTER MIKLÓS: <i>A felsőoktatás nemzetköziesedésének két dimenziója</i>	239
KOZMA, DOROTTYA EDINA: <i>Strategies for Sustainable Development - Exploring the similarities and differences between the European Union and the Visegrad Four</i>	249
LAKATOS VILMOS: <i>Controlling a vállalkozások döntéshozatali folyamataiban – elemzés vállalati esetek alapján</i>	263
MALATYINSZKI, SZILÁRD: <i>The effect and development of dual higher education in disadvantaged areas</i>	273
MOLNÁRNÉ BARNA KATALIN – FEHÉR HELGA: <i>A társasági adó és a gazdasági versenyképesség területi összefüggései</i>	279
NAGY ADRIÁN SZILÁRD – TÓTH SZABOLCS: <i>Helyi közösségi közlekedési szövetségek és szolgáltatói modellek Európában</i>	291
NAGY, ZSUZSANNA: <i>The effect of agricultural subsidies on efficiency and productivity of farms: a literature review</i>	299
ÖLVEDI TÍMEA – MIKLÓS GÁBOR: <i>Az európai egységes valuta bevezetése Romániában és Magyarországon</i>	307
PATAKI GÁBOR: <i>Vállalkozói karaktervizsgálat Kárpátalja határ menti térségében</i>	321
PATYI BALÁZS – PATAKI LÁSZLÓ – ILLÉS BÁLINT CSABA: <i>A pénzügyi diagnosztika jelentősége az újonnan alapított vállalkozások életében</i>	331
TÖKÉS TIBOR – MÁRKUS ÁDÁM – GÁLL JÓZSEF MIHÁLY – ERDEY LÁSZLÓ: <i>A 2016-os regionális reform Franciaországban</i>	339
TŐZSÉR ANETT: <i>A székelyföldi és a felvidéki turisztikai szervezeti rendszer vizsgálata</i>	347
VAJNA ISTVÁNNÉ TANGL ANITA – HALMOSI TÍMEA – SUHAJDA ÁDÁM – VAJNA ISTVÁN – BELOVECZ MÁRIA: <i>A számvitel múltja és jövője</i>	359
VARGA JÓZSEF – CSEH BALÁZS: <i>A negyedik ipari forradalom várható hatásai a felszabaduló emberi munkaerőre</i>	371
Когут Юлія – Ковач-Румп Генетта: <i>Міжбюджетні відносини Державного та місцевих бюджетів України</i>	381
Лалакулич Марія: <i>Фінансове забезпечення вищої освіти в умовах активізації міграційних процесів</i>	389
Семанюк Віта: <i>Філософські, соціологічні та психологічні проблеми обліку</i>	397
ESEMÉNYNAPTÁR	409

A SZÁMVITELI RENDSZER AZ ELMŰLT 50 ÉV TÜKRÉBEN

BUDAI ELEONÓRA

PhD, egyetemi adjunktus, Pécsi Tudományegyetem,
Közgazdaságtudományi Kar, Pénzügy és Számvitel Intézet
e-mail: budai.eleonora@ktk.pte.hu

A számviteli rendszer modelljének felvázolása lehetővé teszi az adott rendszert a környezetéből érő hatások és az azt okozó hatótényezők beazonosítását, illetve a rendszerben bekövetkező változások meghatározását. 2007-ben a vizsgálat alapját képező „komplex számviteli rendszer modell” felállításra került. Ez képezte az alapját és adta a keretét egy azóta is tartó kutatási folyamat elindításának. A tanulmányban a kutatási folyamat egy olyan részét kívánom bemutatni, amelyben arra kerestem a választ, hogy Magyarországon az elmúlt 50 év során milyen változás következett be a komplex számviteli rendszert alkotó elemekben, mi indukálta ezeket a változásokat, mi vezetett a jelenlegi rendszer kialakulásához, és a jelenlegi helyzet milyen jövőképet vetít elénk. Több éve tartó kutatás összefoglalásaként az egyes rendszert alkotó elemekkel kapcsolatosan tett megállapítások és a számvitel komplex rendszerében bekövetkezett változások rendszerezett bemutatására vállalkozik a tanulmány.

Kulcsszavak: komplex számviteli rendszer modell, gyakorlat, oktatás, szabályozás, kutatás

ABSTRACT

Окреслення моделі системи бухгалтерського обліку дає змогу виявити ефекти середовища та вплив факторів на систему, а також виявити зміни в самій системі. У 2007 році була побудована «комплексна модель системи обліку», що покладена в основу дослідження. Це послужило основою для започаткування багаторічного дослідницького процесу. У цій роботі представлено частину дослідження, яка повинна дати відповідь на те, що змінилося в Угорщині за останні 50 років в елементах комплексної системи обліку, що спричинило ці зміни, що призвело виникнення діючої системи та які перспективи розвитку. Як підсумок багаторічної дослідницької роботи, наукова стаття представляє результати систематичного дослідження кожного елемента системи та змін комплексної системи обліку.

Ключові слова: модель комплексної системи бухгалтерського обліку, практика, освіта, регулювання, наука

BEVEZETÉS

50 év egy ember életében jelentős időtartam, hiszen életének több mint a felét jelenti a jelenlegi átlagéletkort figyelembe véve. A számviteli rendszer esetében viszont 50 év csak egy rövid periódus. E rendszer kiépülésének kezdete nem tisztázott. Jensen (2005) véleménye szerint a rovásos számvitel megjelenése Afrikában és a világ más részein is megelőzte az „írott nyelv” kialakulását. E véleményt támasztották alá a Harvard Egyetem kutatói is (Maugh 2005). A történelemkönyvek többsége szerint az írás kialakulásának folyamata a sumer ékírástól kiindulva az

egyiptomi hieroglifákon, majd az ebből kifejlődött hieratikus íráson át vezet el a föníciai és végül a görög íráshoz. Ez a folyamat i. e. 3500-tól i. e. 800-ig tartott. Az előző véleményeket figyelembe véve a rendszer kialakulásának kezdete i.e. 3500 előttre datálható.

Ez a tanulmány nem tekint vissza a régmúlt időkre, célja a számviteli rendszer 1969-től 2018-ig terjedő 50 évének az áttekintése. A kutatás rendszerszemléletben, a szélesebb perspektívából közelítve, majd spektrumát Magyarországra szűkítve a számviteli rendszer környezetében és a rendszerben lezajlott változásokat, eseményeket kívánja számba

venni, áttekinteni, rendszerezni abból a célból, hogy komplex képet vázoljon az olvasó elé.

A KUTATÁS KIINDULÓPONTJA ÉS MÓDSZERTANA

A kutatás kiindulópontja a kutatott számviteli rendszer behatárolása, lehatárolása és a vizsgált elemek meghatározása volt. Ehhez az elméleti vagy teoretikus megközelítést alkalmaztam a számvitelnek. Ez a megközelítés a deduktív gondolkodást adaptálta, állandó típusa a tudományos elméleti analízisnek, amelyet a fizikai tudományon keresztül több társadalomtudomány is használ. Sokan azonosítják a modellépítő megközelítéssel. A teória az elmélet kölcsönösen összefüggő elemeiből építi fel a koncepciót, a feltevéseket és következtetéseket kombinálja össze a logikai gondolkodással, amely megadja, hogy miként lehetne leírni a „kutatás tárgyát” adott feltételek és körülmények között. A számviteli teória hasznosítását Barton (1977) művében hét pontban foglalta össze, ezek közül csak hármát emelnék ki: segít a kutatásban, segít szintetizálni és elősegíti a jövő „megjósolását”.

A számviteli rendszer komplex, teoretikus modelljének felállítására 2007-ben került sor (Budai 2007). A teoretikus modell azóta több ezer egyetemi hallgató számára biztosította az eligazodást a számvitel rendszerében, és ezt a modellt alkalmazom a mostani tanulmányban is a számviteli rendszer 50 évének áttekintéséhez mint kiinduló pontot és rendező elemet.

A kutatás módszertanát tekintve alapvetően szekunder jellegű, az áttekintés a szakirodalom feltérképezésével történt, ugyanakkor egyes vizsgált rendszer elemekhez kapcsolódóan primer kutatásra is sor került. A teljes kutatás egy metszete kerül ismertetésre e tanulmányban. Felvázolásra kerülnek a vizsgált rendszerben és környezetében az 50 év során lezajlott események, változások, ugyanakkor azok összefüggésének, hatásmechaniz-

musának vizsgálata meghaladja jelen tanulmány kereteit.

A KOMPLEX SZÁMVITELI RENDSZER MODELLE

A 2007-ben kialakított modell (1. ábra) alapfeltevése, hogy a számviteli rendszert az emberi szükségletek közül az információ iránti igény és az ebből levezethető további – tevékenység iránti, szabályozási, oktatási és kutatási – szükségletek hívták életre. A számvitelt tehát nem mint vállalati funkciót, nem mint vállalati információs rendszert, hanem mint komplex rendszert közelíti meg három szinten és négy értelmezési vetületben szemlélve.

A rendszer három szintje: mikro, makro és globális szint. A mikro szint a gazdálkodó egységek szintje, végezzék tevékenységüket akár profitorientált, akár nonprofit jelleggel. A makro szint a nemzetgazdaságok szintje, míg a globális szint a nemzetgazdaságokon túlnyúló, nemzetközi vagy nemzetgazdaságok alkotta közösségek szintje. Levonható a következtetés, hogy itt nemcsak egymásra épülésről van szó, hanem a mikro szintet magában foglalja a makro szint, míg a globális szint a makro és ezáltal mikro szint integrátora.

Minden szinthez négy értelmezési vetület került hozzárendelésre, a megnevezett szükségletek alapján: gyakorlat, oktatás, szabályozás, kutatás. Az „X” az 1. ábrában azokat a – környezeti szint és értelmezési vetület közötti – találkozási pontokat jelöli a mátrixban, amelyek megléte a rendszeren belül jelen időpontig értelmezésre került.

Minden egyes szint minden egyes jelölt értelmezési vetületét emberek, az emberek által – és szervezetek által – létrehozott szervezetek, az emberek által a szervezetek keretei között a számviteli rendszerben végzett tevékenységekhez alkalmazott eszközök, valamint az emberek, a szervezetek és az eszközök közötti sokrétű, szerteágazó kapcsolatok alkotják.

1. táblázat. A komplex számviteli rendszer modell – mátrix formátum

Szükséglet	Információ iránti igény ↓			
	Kutatás iránti igény ↓	Oktatás iránti igény ↓	Tevénység iránti igény ↓	Szabályozás iránti igény ↓
Környezeti szintek	Tudomány	Oktatás (szakma)	Gyakorlati tevékenység	Szabályozási tevékenység
GLOBÁLIS	X	X	X	X
MAKRO	X	X	X	X
MIKRO		X	X	X

Forrás: saját szerkesztés Budai 2007., p. 66. 18. ábrája alapján

Azt azonban látni kell természetesen, hogy a felállított modellben a szintek, a vetületek és a vetületet alkotó elemek együttesen alkotnak szerves egészet. Ennek tükrében belátható, hogy elkülönítésük kizárólag az áttekinthetőség és az elemezhetőség szempontjából értelmezett a modell keretei között.

A számvitel rendszere nem független a rendszert körülvevő környezettől, de a fenti keretek alapján vizsgálati szempontból körülhatárolható. A rendszer környezete alatt – Vester (1982) meghatározását adaptálva – az életfeltételeink egészét értem, mind a természeti környezetet, mind a keretei között kifejlődött társadalmi környezetet és annak alkotó elemeit. A komplex számviteli rendszer és környezete közötti bonyolult hatásmechanizmus alakítja a rendszert, a rendszert alkotó elemeket, ugyanakkor a rendszer is visszahat a környezetére. Ennek tükrében a komplex számviteli rendszer nem állandó, hanem változó, fejlődő entitás.

A KOMPLEX SZÁMVITELI RENDSZER KÖRNYEZETE A VIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A rendszer környezetében zajló eseménynek számít minden olyan esemény, amely nem kapcsolható közvetlenül a számviteli rendszer valamely mátrix eleméhez, azaz a környezeti szintek és az értelmezési vetületek valamely találkozási pontjához.

A számviteli rendszer elemzéséhez először tekintsük át, hogy mi is történt a vizsgált, 1969–2018-ig terjedő időszakban a számviteli rendszer környezetében. Előre bocsátom, hogy a több millió esemény közül kiemelték szubjektív választás eredményei, sokkal inkább a szemléltetés, mint a teljesség céljából kerültek kiemelésre. A közismert eseményeknél nem található a forrásra történő hivatkozás.

Az 1969-es év több szempontból is kiemelkedő. 1969. július 20-án az emberiség történetében először járt ember idegen égitesten. Neil Armstrong az Apollo-11 legénységéből elsőként lépett a Holdra és akkor hangzott el a híres mondata: „Kis lépés egy embernek, de hatalmas ugrás az emberiségnek.” 1969. augusztus 15–18. között került megrendezésre a Woodstocki Fesztivál (White Lake, Bethel, USA), amely nemzetközi és ingyenes zenei fesztivál volt. 1969-ben ítélte oda először a Svéd Tudományos Akadémia az 1968-ban alapított Közgazdasági Nobel-emlékdíjat, amelyet a norvég Ragnar Frisch és a holland Jan Tinberger kapott a gazdasági folyamatok elemzésére szolgáló dinamikus modellek kifejlesztéséért és alkalmazásáért (Bekker 2005). Ne felejtjük el azt sem, hogy harmadik ipari forradalmat is az 1969-es évhez köti a szakirodalom.

1970-es évekből talán az első, ami mindenkinek eszébe jut az 1973-as olajválság. A technikai fejlődés egyik meghatározója pedig, hogy 1971-ben megjelent az első mikroprocesszor. 1973. április 3-án Martin Cooper, a mobiltelefon atyja kezdeményezte az első mobilhívást (Shiels 2003). 1979. december 1-jén a japán NTT pedig elindította a világ első kereskedelmi mobiltelefon-hálózatát (Ahonen 2009).

1981-ben az IBM-cég piacra dobta a mai PC-k őst. 1982-ben jelentek meg az első CD lemezek. 1986-ban a Challenger űrrepülőgép felrobbanása majd a csernobili katasztrófa

rázta meg a világot. 1989-es év a kelet-közép-európai államok esetében a rendszerváltás időszaka. Ugyanebben az évben dolgozta ki Tim Berners-Lee a svájci Európai Nukleáris Kutatási Szervezet (CERN) részecskefizikai kutatóközpont munkatársa a világháló (www) alapelveit (Berners-Lee 1989).

1991-ben megszűnt az 1949-ben létrehozott Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST). 1992. február 7-én aláírták a maastrichti szerződést az Európai Közösség tagjai, mely 1993. november 1-jével lépett hatályba, ezáltal létrejött az Európai Unió (EU). 1993. április 30-án a CERN bejelentette, hogy a világháló mindenki számára szabad és ingyenes.

A 2000-es évből sokan emlékeznek talán még arra, hogy világméretű számítástechnikai összeomlásra számítottak – ami szerencsére nem következett be – a dátumváltás, az úgynevezett „Y2K” probléma miatt. 2001. szeptember 11-i terrortámadás New Yorkban a Világkereskedelmi Központ és a Pentagon ellen mindenkiben, aki élőben vagy felvételtől látta a képeket, mély nyomot hagyott. 2002. január 1-jétől az EU tizenkét tagállama bevezette az eurót mint – jelenleg már a 28 tagállamból 19-ben – közös fizetőeszközt, és így létrejött az eurozóna. 2004-ben tíz ország – köztük Magyarország is – felvételt nyert az EU-ba. Ugyanebben az évben megkezdte működését a Facebook. A CISCO cég szerint 2008 és 2009 között létrejött az IoT (Internet of Things – Dolgok internetje), amikor már több dolog – beleértve a mobilokat, számítógépeket stb. – kapcsolódott az internethez, mint ahány ember él a Földön (Evans 2011, p. 3). 2008-ban kirobbant a gazdasági világválság. 2009. január 3-án Satoshi Nakamoto – akinek kiléte a mai napig ismeretlen – létrehozott egy új pénznemet, a Bitcoint (Davis 2011).

A 2010-es években a tabletek megjelenése mellett töretlen az okostelefonok népszerűsége, a mobil alkalmazások terjedése és azok kereskedelmi alkalmazása, az online vásárlás,

a digitális fizetési módok, a pénz nélküli gazdaság előre törése, fókuszba került a kibebiztonság. A negyedik ipari forradalom korát éljük, a digitalizáció, a digitális világ nemcsak az ipari termelés és a szolgáltatások, hanem mindennapjaink nélkülözhetetlen alkotó-eleme lett.

A felsorolt események alapján is egyértelmű, hogy a rendszer környezetében történt események sokfélék, sokrétűek és sokszínűek. Ezen események egy része hatást gyakorol az általunk vizsgált rendszerre, ugyanakkor a másik része közvetlenül nem érinti azt. Bár ez utóbbi állítás azonnal cáfolható is, hiszen azok az emberek, akik a számviteli rendszer elemévé válnak, ezen események részesei, szemlélői, ezáltal az események hatásának közvetítői, így ezek a hatások közvetett módon mégiscsak a rendszer részévé válnak.

Más szemszögből is belátható ez utóbbi állítás. Ha az eseményeket a „STEPPEL-analízis” rendezőelvét követve társadalmi-kulturális, technológiai, gazdasági, politikai, környezeti és jogi csoportokba soroljuk, és összevetjük a komplex számviteli rendszer modell értelmezési vetületeivel, akkor láthatóvá válik, hogy mindegyik csoportba sorolt eseménnyel találhatunk kapcsolódási pontot.

Felmerül a kérdés, hogy az elemzés nem lenne-e célravezetőbb, ha a környezeti eseményeket is a vizsgált rendszer szintjeihez illesztve csoportosítva globális, makro, illetve mikro szinten tanulmányoznánk. Nem vitatható e rendezőelv alkalmazásának hasznosága, főleg, ha célunk a hatótényezők beazonosítása, a hatásmechanizmus és a rendszerben bekövetkezett hatások vizsgálata. Jelen tanulmányban azonban ezt nem alkalmazzuk, mivel a tanulmány túlnyomóan történeti, feltáró jellegű, ugyanakkor a további kutatás során hasznosításra kerül.

A KOMPLEX SZÁMVITELI RENDSZER GLOBÁLIS SZINTJÉRE A VIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

Mivel vizsgálatunk a komplex számviteli rendszer makro szintjére koncentrál és azt Magyarországra nézve értelmezi, ezért ennek közvetlen környezetét az a globális számviteli rendszerközeg alkotja, amely az adott országot integrálja. Itt már a rendszeren belül folytatójuk a feltáró munkát.

A globális közegnek első közelítésben tekinthetjük a világ többi országának számviteli rendszerét, ugyanakkor ez nagyon tág halmazt jelent a vizsgálat szempontjából, ezért ezt igyekezünk leszűkíteni. Tekintsük át az értelmezési vetületek szerint a vizsgált időszak kapcsolódó eseményeit:

► Szabályozás

A számviteli rendszer minden szereplője részére egységes, és minden szereplő által elfogadott nemzetközi szabályozási rendszer a vizsgált időszakban sem létezett és jelenleg sem létezik. Mit is céloz a számviteli szabályozás? Azt gondolnánk, hogy a komplex rendszer minden eleme szabályozott. A szabályozás azonban alapvetően a gazdálkodó szervezetek számviteli tevékenységére – ezen belül is különösen a beszámoló készítésére –, valamint ezen tevékenység végeredményére, az éves rendszerességgel elkészítendő beszámolóra és annak felülvizsgálatára, a könyvvizsgálatra vonatkozik. Minden ország rendelkezik a saját általános számviteli irányelveivel, szabályaival. A jogrendszer szempontjából azonban kettősség figyelhető meg az országok tekintetében. Az angolszász országokban a precedens jogi (common law), a kontinentális európai országokban a kodifikált jogi (code law) szabályozás érvényesül.

1973-ban létrehozták a Nemzetközi Számviteli Standard Bizottságot (IASB). Az IASB célja a Nemzetközi Számviteli Standardok (IAS-ek) kidolgozása és közzététele az éves beszámolók fejlesztése és harmonizációja érdekében. 1982-ben az IASB és a Könyvvizsgálók Nem-

zetközi Szövetsége (IFAC) egységre jutott abban, hogy munkájukat összehangolják, ugyanakkor az IASB a számviteli standardok, míg az IFAC a könyvvizsgálati standardok megalkotását tekinti feladatának. Az IASB 2001-ben átalakult Nemzetközi Számviteli Standard Testületté (IASB). A standardok elnevezése is megváltozott a megkülönböztetés elősegítése érdekében az IASB által kibocsátottakat Nemzetközi Számviteli Standardok (IAS-ek), az IASB által kibocsátottakat Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) elnevezéssel illetik. (A továbbiakban mindkettőt együttesen IFRS jelöléssel kerül említésre.) Az Egyesült Államokban a Pénzügyi és Számviteli Standardok Testülete (FASB) bocsátott ki standardokat. 2002-ben a FASB és az IASB Norwalkban a két rendszer összhangba hozásáról írtak alá konvergencia megállapodást. 2008-tól az IFRS alkalmazásával készített beszámolót is elfogadták az USA-ban a tőzsdei vállalatoktól.

Az Európai Unióban – korábban Európai Közösségben – a számvitelre vonatkozó szabályozás alapvetően az egyes országok kompetenciájába tartozott. Négy típusú szabályozó elemet alkalmaz az Európai Unió a számviteli szabályozás területén: irányelveket, rendeleteket, bizottsági közleményeket és ajánlásokat. Az irányelvekkel nem lehet ellentétes a nemzeti szabályozás, a rendeleteket szó szerint kell alkalmazni, a bizottsági közleményeket és ajánlásokat nem kötelező átvenni és beilleszteni a nemzeti szabályozásba.

Az első, számvitelhez kapcsolódó közös irányelv az 1978-ban elfogadott 78/660/EGK rendelet – az úgynevezett 4. számú irányelv – a meghatározott jogi formájú gazdasági társaságok éves beszámolójára vonatkozott. Ezt követte a 7. irányelv – 83/349/EGK rendelet a konszolidált beszámoló készítéséről, – melyet 1983-ban fogadtak el, majd az 1984-ben elfogadott 8. irányelv – 84/253/EGK rendelet, – ami a könyvvizsgálati tevékenység szabályozását tartalmazta. A 1606/2002/EK rendelet

– az úgynevezett IAS rendelet – 2005. január 1-jétől az Európai Unió tagállamainak töbzsdein jegyzett vállalkozások számára is kötelezővé tette az IFRS alkalmazását. 2006/43/EK irányelv módosította az 4. és a 7. irányelvet és hatályon kívül helyezte a 8. irányelvet, melynek helyébe lépett. A 2013/34/EU irányelv – a számviteli irányelv – hatályon kívül helyezte a 4. és a 7. irányelvet, és ezt a kettőt összevonva szabályozza a továbbiakban.

„Az egyes nemzetek számviteli elveiben napjainkban is még fennálló különbségek az eltérő gazdasági fejlettségi szinttől, az egyes országokban kialakult jogi, adózási rendszertől, a tőkepiac jellemzőitől, a gazdálkodókra jellemző finanszírozási módtól, tulajdonosi szerkezettől, az infláció szintjétől, politikai és kulturális stb. tényezőktől függnnek. A különböző számviteli rendszerek háttérben ugyanis elérő szabályozási célok és eltérő filozófiák állnak” (Beke 2011).

► *Gyakorlat*

A számviteli szakma láthatósága, globális szintű, nemzetállamokon túlnyúló szakmai szervezetek tevékenysége, valamint a transznacionális vállalatoknak a gyakorlati számviteli tevékenysége (beleértve a könyvvizsgálato is) tartozik ebbe a mátrix elembe.

Az 1960-as évektől kezdődően figyelhető meg a női munkaerő növekedése a számviteli szakmában, 1990-re a számviteli tevékenységet végzők túlnyomó többsége nő lett. A női számviteli vezetők száma 1960-ban 5% volt, ehhez képest a 80-as évekre 50%-ra növekedett. A huszonegyedik századi könyvelő szakma teljesen eltér a huszadik század elején létezőtől. A mai könyvelő a vállalkozás minden aspektusára vonatkozó információért felel (Normand–Wooton 2019).

Az információ technológia robbanásszerű változása a számviteli tevékenységet végzők munkamódszereit és munkaeszközeit is nagy mértékben megváltoztatta. A 60-as évek vége az első lépéseket jelentette – jellemzően akkor

még a lyukkártyára, lyukszalagra rögzítést és központi adatfeldolgozást – a számítógépes adatfeldolgozás felé. Az új technológia folyamatosan épült be a számviteli tevékenységet végzők munkájába, ezáltal megkövetelve tőlük az új eszközök megismerését, az adatfeldolgozási technológiák folyamatos elsajátítását. Mindezek mellett a változó szabályok megismerése, adaptálása és az egyre inkább szükséges informatikai szaktudás jelentette a kihívást a gyakorlat számára. A szakirodalomban az 1900-tól, más helyeken az 1960-tól 2010-ig tartó időszakot a digitalizáció korának nevezik a számvitelben. Az 1990-es évekre a vállalatirányítási rendszerek használata már szinte általánossá vált. A 2010-től induló időszakot pedig az „intelligens számvitel” korszakának nevezik legtöbbször az üzleti intelligencia megoldások, a mesterséges intelligencia, valamint a smart eszközök alkalmazása alapján.

A legnagyobb munkaadói a számviteli szakembereknek az üzleti szférában a nagy nemzetközi könyvvizsgáló cégek. Nagyságuk alapján és ismertségük alapján ezen cégek vannak leginkább a figyelem középpontjában. 1989-ig 8 nagy nemzetközi könyvvizsgáló cég létezett, majd egyesülések révén számuk 6-ra, 1998-ra pedig 5-re csökkent. Ez az öt cég: az Ernst & Young, a Deloitte & Touche, az Arthur Andersen, a KPMG és a PricewaterhouseCoopers (PwC) volt. 2001-ben az Enron-cég körüli botrány miatt az Arthur Andersen befejezte tevékenységét, így négyre fogyatkozott a számuk. 2018-ban a Big4 több mint egy millió embernek biztosított munkalehetőséget.

► *Oktatás*

A számviteli szakemberek oktatása – országos vagy nemzetközi – szakmai szervezetek keretein belül, vagy felügyelete alatt zajlik a legtöbb országban. Az alap és mesterképzésen a közgazdászok egyetemi keretek között szintén tanulnak számvitelt, de szakmai végzettséget nem szereznek a legtöbb helyen a diplomájukkal egyi dőben.

Az 1904-ben alapított Association of Chartered Certified Accountant a világ egyik legnagyobb számviteli szakmai testülete, mely már 1913-ban globálissá vált. Az 1980-as években a „vasfüggöny” mögötti országokban és a Szovjetunióban is segítette a professzionális szakma kialakulását. 1995-től e-business szolgáltatást nyújt. Ez a szervezet alapozta elsőként 1996-ban a számvitel oktatást a nemzetközi számviteli standardokra. 2015-ben először adott ki szakmai szervezetként a University of Londonnal együttműködve szakmai végzettséget a mester diploma megszerzésével egyidőben és ugyanabban az évben digitalizációs kurzusokat is elindított. Jelenleg több mint 219 000 tagja és 527 000 diákja van a világ 180 országában (ACCA 2019).

► **Kutatás**

Az angol nyelvű számviteli kutatások a 60-as évekig többségében normatívák voltak, valamint említésre méltóak még a történeti kutatások a számvitel terén. A kutatók egyetértettek abban, hogy a számvitel gyakorlati tevékenység. Azt azonban le kell szögezni, hogy a számvitel mint tudomány besorolása a nemzetközi szakirodalomban és a kutatók szerint sem egységes, és ez a vizsgált 50 évben sem változott. 1977-ben az American Accounting Association detektálta azt a problémát is, hogy „jelenleg nem létezik egyetlen, általánosan elfogadott számviteli elmélet” (AAA 1977).

„A számviteli kutatások új korszaka az 50-es évek közepétől, végétől, illetve a 60-as évek elejétől számítható... Az 1960–70-es évek alatt a számviteli kutatás újjászületett, négy új és fontos kutatói szakfolyóiratot is ebben az időszakban alapítottak, ezek: a Journal of Accounting Research (1963) a Chicagói Egyetem, Abacus (1965) Sydney Egyetem, az International Journal of Accounting Education and Research (1965) az Illinoisi Egyetem, és az Accounting and Business Research (1970)...” (Dyckman–Zeff 2015). A kutatók számára a számítógépek 60-as években való megjelenése

és az egyetemeken a hozzáférés biztosítása, a számítógépes adatbázisok kialakítása mind elősegítették az empirikus elemző kutatások megjelenését. Ehhez az is hozzájárult, hogy egyre több számviteli kutató rendelkezett PhD fokozattal, akik az empirikus kutatás módszertanát elsajátították. 1966-ban a University of Chicago tartotta az első empirikus kutatási konferenciát (Dyckman–Zeff 2015). A 80-as években széles körűen elterjedt a matematikai modellezés és beaplikálódott a számviteli kutatási módszertanba.

White–Sondhi–Fried (1994) könyvükben a számvitel tudományos kutatását három csoportba sorolták attól függően, hogy milyen szempontból közelítették meg a kutatók a számvitelt. Ez alapján a számvitel klasszikus elméleti, piac alapú és pozitív számviteli elméleti megközelítését különböztették meg.

A történelmi kutatások aranykorának a 90-es évekig tartó időszakot tartják (Carmona–Zan 2002), emellett a vezetői számviteli területen folytatott kutatások száma is növekedett. Előtérbe kerültek a viselkedési kutatások, illetve a számviteli kutatók más diszciplínák kutatóival közösen is publikáltak, valamint más diszciplínák koncepcióinak implementálására is sor került a számviteli kutatásokba.

„Míg 1970-ben és a későbbi évtizedekben további szakfolyóiratokat alapítottak, Zeff 1996-ban 77 angol nyelvű folyóiratot azonosított, 2015-ben 110 körüli volt már ezek száma” (Dyckman–Zeff 2015).

A MAGYAR SZÁMVITELI RENDSZER 50 ÉVE

A komplex számviteli rendszer makro szintjére jutottunk az elemzés során, és a továbbiakban kizárólag a Magyarországon zajló eseményekre koncentrálnunk, és azokat rendszerezük az értelmezési vetületek szerint.

Meglátásom szerint a globális számviteli közeg és meghatározottság Magyarország számára a vizsgált időszakban három szakaszra tagolható, ezen időszakok átfedik egymást,

éles határvonalat bizonyos események bekövetkezése jelent csak. Az első szakaszhatár az 1989-es rendszerváltás, illetve a KGST 1991-es megszűnése, a második szakaszhatár Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozása 2004-ben. Az első szakasz tehát 1969–1989/1991-ig, a második 1989/1991–2004-ig, míg a harmadik 2004-től napjainkig terjed. A tanulmány keretei azonban nem teszik lehetővé a részletes kifejtést, így e tagolást nem alkalmazzuk a makro szintű értelmezési vetületek tárgyalása során:

► Szabályozás

Az 1968. évi 33. törvényerejű rendelet a számvitel rendjéről: „A népgazdaság egységes számviteli rendjének kialakítása és irányítása a pénzügyminiszter feladata.” A népgazdasági számlakeret tartalmazta ezt követően a könyvelési rendszer alapvető szabályait. Ez alapján készültek az ágazati számlakeretek, amelyekre a vállalatok saját számlarendjüket alapozták.

Az 1979. évi II. törvény az állami pénzügyekről a pénzügyminiszter feladatává tette a számvitel egységes szabályozását. A pénzügyminiszter feladata a törvény szerint: a vállalatok és költségvetési szervek könyvvezetési rendjének, a leltározás, az értékelés, a mérleg- és eredménykimutatás készítési eljárásoknak, a számvitel bizonylati rendjének, a költség- és önköltségszámítás rendjének szabályozása. 1988. évtől már a társasági és vállalkozási nyereségadó törvény bevezetésének követelményei miatt szabályozta a pénzügyminiszter a könyvvitel rendjét.

1991. május 14-én fogadta el az Országgyűlés az 1991. évi XVIII. törvényt, ami Magyarország első számviteli törvénye volt, és 1992. január 1-jén lépett hatályba. A törvény preambuluma szerint: „A piacgazdaság működéséhez nélkülözhetetlen, hogy a piac szereplői számára hozzáférhetően döntéseik megalapozása érdekében mind a vállalkozások, mind a nem nyereség-orientált szervezetek vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről és azok

alakulásáról alapvetően a múltbéli adatokon alapuló, objektív információk álljanak rendelkezésre.”

A Számviteli törvény a korábbi szabályosságot középpontba állító szabályozási filozófiával szemben a megbízható-valós összkép filozófiáját hangoztatta, amely alapján az eddigi központi információs igények biztosítása helyett a tulajdonosok és hitelezők érdekvédelme került a középpontba. E törvény kialakítása során az Európai Közösség által kiadott három irányelv már figyelembe vételre került. A törvényt szinte évről évre módosították, majd a 2000. évi C. törvényben – hatályos 2001. január 1-jétől – került újra kodifikálásra. Azonban ezt a törvényt is azóta többször módosították már. A törvényi szabályozást a számvitel speciális alkalmazási területeire vonatkozóan kormányrendeletek egészítik ki. A Magyar Könyvvizsgálói Kamarára és a könyvvizsgálati tevékenységre külön törvény került megalkotásra, az 1997. évi LV. törvény, majd ezt később felváltotta a 2007. évi LXXV. törvény.

Magyarország az Európai Unióhoz történt 2004. május 1-i csatlakozása óta köteles az Európai Unió által elfogadott szabályozás adaptálására, így a számviteli szabályozásba is beemelésre kerültek és kerülnek folyamatosan az európai uniós előírások. Az eddigi legnagyobb változást a 2016-os év hozta ezen a téren, amely a számvitelben alkalmazott fogalmak, a beszámoló elemek változását, valamint az IFRS egyedi könyvvezetésben történő alkalmazásának lehetőségét tartalmazta.

► Gyakorlat

A 60-as évektől a rendszerváltás időszakáig jellemzően állami tulajdonban lévő nagyvállalatok, bankok, állami intézmények munkavállalójaként tevékenykedtek a számviteli tevékenységet végzők különböző beosztásokban. A rendszerváltást megelőzően a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény elfogadásával megteremtődött az egyének

számára Magyarországon a gazdasági társaságok létrehozásának lehetősége. Ezen társaságok részére bizonyos feltételek fennállása esetén könyvvizsgálatot írt elő a törvény. Ez a jogszabály a könyvvizsgálati tevékenység gyakorlása előtt is megnyitotta az utat.

1989-től indult el egy további jól látható változás. A privatizáció és az átalakuló gazdasági környezet a munkavállalók egy része számára a munkanélküliséget hozta el, és emiatt többen az önálló vállalkozás megnyitásában látták az ebből a helyzetből kivezető utat. Az egyéni és társas vállalkozások gyorsan növekvő száma, valamint a jogszabályi előírások pedig megeremítették, illetve növelték a keresletet a könyvviteli szolgáltatásokra. A számviteli szaktudással és képesítéssel rendelkező, állami vállalatoktól elbocsátott alkalmazottak egy része önálló számviteli szolgáltatást nyújtó egyéni vagy társas vállalkozóvá vált. A privatizáció és az átszervezések hozadéka-ként az addigi állami vállalatok részekre szakadtak. Ez az állapot pedig tovább erősítette a könyveléssel foglalkozók iránti igényt, mivel a számviteli tevékenységet több, így létrejött cég kiszervezte.

Magyarországon a számviteli tevékenységet – számviteli szolgáltatást – szakmai végzettséggel rendelkező egyének végezhetik. A könyvviteli szolgáltatást végzőknek a 93/2002. (V. 5.) Kormányrendelet alapján nyilvántartásba kell vetetni magukat, ha önálló tevékenységet kívánnak folytatni. Ez részben felügyeletet, részben pedig a szakmai színvonal megtartását és fejlesztését célozza, mert a nyilvántartásban „maradás” feltétele a folyamatos továbbképzéseken való részvétel. A könyvvizsgálók esetében a tevékenység végzése a Magyar Könyvvizsgálói Kamarában való tagsághoz kötött, ahol szintén van továbbképzési kötelezettség.

A Big4 cégek mint munkaadók a magyarországi piacon is megjelentek megalapították helyi érdekeltségeiket, és ugyancsak vezető pozícióba kerültek ezen a piacon is a helyi

könyvvizsgáló cégek és egyéni könyvvizsgálók mellett. 2017-re a jogszabályi változások következtében jelentős mértékben zsugorodott a könyvvizsgálói piac, ami a legnagyobb mértékben a kis könyvvizsgáló cégekre és az egyéni könyvvizsgálókra gyakorolt hatást.

► Oktatás

A számviteli oktatás Magyarországon a 60-as években közgazdasági technikumokban folyt, ahol képesített könyvelői végzettséget szerezhettek az ott tanulók. Mérlegképes könyvelői végzettséget a 24. életévüket betöltött képesített könyvelői előképzettséggel és ötéves szakmai gyakorlattal rendelkezők szerezhettek további négy féléves oktatás keretében. Okleveles könyvvizsgálói végzettséget pedig azok, akik 30. életévüket betöltötték, öt év szakmai gyakorlatot igazoltak és mérlegképes könyvelői végzettséggel rendelkeztek. Az egyetemi, főiskolai végzettség mellé három éves számviteli, pénzügyi vagy revizori gyakorlat igazolásával úgynevezett mérlegképes könyvelői igazolás volt igényelhető.

1977-től közgazdasági szakközépiskolák végezték a képesített könyvelői képzést. Szintén ettől az időponttól szigorították a követelményeket: a mérlegképes könyvelői végzettség megszerzését 6 éves, míg az okleveles könyvvizsgálói végzettség megszerzését 8 éves szakmai gyakorlathoz és egyetemi vagy főiskolai oklevélhez kötötték. A mérlegképes könyvelői képzés időtartamát 6 félévre növelték (Budai 2009; Sztanó 2015).

A rendszerváltást követően a szabályozás a képesített könyvelő helyett számviteli ügyintéző szakképzettség megszerzését tette lehetővé, és megjelent egy új szakképzettség a számviteli szakügyintéző. A mérlegképes könyvelői és okleveles könyvvizsgálói szakképesítések belépési feltételei újra módosultak, a szakképzettségi előfeltételek és a gyakorlat kikerült a rendszerből. A képzéseket már az iskolarendszertől független képző vállalkozások is végezhették, a képzés időtartama pedig

nem került szabályozásra. Az 1997. évi LV. törvény alapján a Magyar Könyvvizsgálói Kamara hatáskörébe került az okleveles könyvvizsgálói képzés. Az egyetemeken, főiskolákon 1998-tól beindult felsőfokú szakképzés keretében számviteli szakügyintézői végzettség szerezhető.

A számviteli képzések követelményeinek meghatározása – kivéve az okleveles könyvvizsgálói képzést – 2012-től a Nemzetgazdasági Minisztérium hatáskörét képezte. Iskolarendszerű képzésben pénzügyi-számviteli ügyintézői végzettség volt szerezhető, a mérlegképes pedig emelt szintű ráépülő szakképesítésnek minősült innentől.

Az egyetemi és főiskolai képzés keretében minden közgazdász tanult számvitelt, általában három félévet. Budapesten 1953-tól majd 1970-től Pécsen indult el a 4 éves közgazdász egyetemi képzés, ezen kívül 3 éves főiskolai képzés az ország több helyén. A legnagyobb változást a képzés struktúrájában a bolognai rendszerhez való csatlakozás jelentette, amely a 3 éves alapképzésre plusz 2 éves mesterképzésre történő átállást vonta maga után. Az alapképzés során egy jogszabályi mentesítési előírásnak köszönhetően a pénzügy-számvitel alapszakos hallgatók mentességet kaptak a mérlegképes könyvelői végzettség minden vizsgája alól. Ez az előírás egészen a 2017/2018-as tanévkezdésig érvényben volt. Aki tanulmányait ezt követően kezdte meg, az a jelenlegi állás szerint nem jogosult a mentességre. Jelenleg a Szakképzés 4.0. program (ITM 2019) alapján a magyarországi szakképzés teljes átalakítása zajlik.

► **Kutatás**

A számvitel kutatása Magyarországon jellemzően a felsőoktatási intézményekhez köthető. Teljes körű felmérés nem áll rendelkezésre az 1990 előtti és a 2007-től kezdődő időszakra vonatkozóan.

A 2007-ben végzett kutatás alapján – amely 1990–2006 között Magyarországon publikált kutatásokat vizsgálta – a magyar számviteli

kutatások irányvonala alapvetően a nemzetközi kutatási irányvonalat követte, azonban nagyon nehéz volt kizárólagos számviteli kutatást találni. Általában valamely másik tudományterület is fókuszába kerül a vizsgálatoknak, vagy alapját képezte a kutatásoknak (Budai 2007). A számviteli témában az adott időszakban megjelent publikációk nagy része nem tényleges számviteli kutatásról számolt be, hanem a számviteli törvény előírásainak magyarázatára, illetve annak alkalmazására vonatkozott.

A magyarországi számviteli kutatások megélénkülésének leheztünk tanúi 2008 után. A számviteli harmonizációhoz kapcsolódó kutatások száma nőtt. Sopronban a számvitel történeti kutatására fókuszáltak (Borbély 2015). A magyarországi kutatások nem egy irányba tartóak, témájukat tekintve színesek, módszertanukat tekintve változatosak, továbbra is felsőoktatási intézményekhez kötődnek.

A számvitelt kutatók szakmai folyóiratokban, vagy nem számvitel fókuszú hazai folyóiratokban, tanulmánykötetben publikálják eredményeiket, valamint az egyetemeken megrendezett, többségében vegyes diszciplináris fókuszú konferenciák keretében adnak betekintést munkájukba, kutatásaikba. Kimondottan számviteli fókuszú szakfolyóiratból – SZAKma – és konferenciából – a pécsi Számvitel Tudomány-Szakma-Oktatás Konferencia – is csak egy-egy van jelenleg a magyar palettán.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen tanulmány célja az 1969–2018-as időszakra vonatkozóan rendszerezett áttekintést adni a számvitel komplex rendszerének két szintjéről – a globális szintről és a makro szintről –, s ezáltal gondolkodási keretet, kiinduló pontot biztosítani további számviteli kutatások elvégzéséhez és a rendszer további vizsgálatához.

IRODALOMJEGYZÉK

1. 1606/2002/EK – az Európai Parlament és a Tanács rendelete a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32002R1606> (Letöltve: 2019.04.30.)
2. 1968. évi 33. törvényerejű rendelet a számvitel rendjéről. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=96800033.TVR&txtreferer=97500003.KMA> (Letöltve: 2019.04.30.)
3. 1979. évi II. törvény az állami pénzügyekről. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97900002.TV&txtreferer=99200003.NM> (Letöltve: 2019.04.30.)
4. 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról. Forrás: <http://jogiportal.hu/index.php?id=w9y3roysew7jz6khf&state=19910530&menu=view>
5. 1991. évi XVIII. törvény a számvitelről. Forrás: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100018.TV> (Letöltve: 2019.04.30.)
6. 1997. évi LV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről. Forrás: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700055.TV> (Letöltve: 2019.04.30.)
7. 2000. évi C. törvény a számvitelről. Forrás: <https://mkogy.jogtar.hu/getpdf?docid=A0000100.TV&printTitle=2000.+évi+C.+törvény&targetdate=fffff4&referer=lawsandresolutions> (Letöltve: 2019.04.30.)
8. 2006/43/EK – az Európai Parlament és Tanács irányelve az éves és összevont (konszolidált) éves beszámoló jog szerinti könyvvizgálatáról, a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 84/253/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0043> (Letöltve: 2019.04.30.)
9. 2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről. Forrás: <http://jogiportal.hu/view/a-magyar-konyvvizsgaloi-kamara-a-konyvvizsgaloi-tevekenysegről-szolo-2007-évi-lxxv-tv> (Letöltve: 2019.04.30.)
10. 2013/34/EU – az Európai Parlament és a Tanács irányelve a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról, a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034> (Letöltve: 2019.04.30.)
11. 78/660/EGK – a Tanács 4. irányelve a meghatározott jogi formájú gazdasági társaságok éves beszámolójáról. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A31978L0660> (Letöltve: 2019.04.30.)
12. 83/349/EGK – a Tanács 7. irányelve az összevont (konszolidált) éves beszámolóról. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:31983L0349&from=EN> (Letöltve: 2019.04.30.)
13. 84/253/EGK – a Tanács 8. irányelve a számviteli dokumentumok kötelező könyvvizgálatának elvégzéséért felelős személyek működésének engedélyezéséről. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A31984L0253> (Letöltve: 2019.04.30.)
14. AHONEN, T. T. (2009): Celebrating 30 Years of Mobile Phones, Thank You NTT of Japan. *Communities Dominate Brands – Business and Marketing Challenges for the 21st Century blog*. Source: <https://communities-dominate-blogs.com/brands/2009> (Download: 2019.04.30.)
15. American Accounting Association [AAA] (1977): *Statement on Accounting Theory and Theory Acceptance*. Sarasota, Florida: FL: AAA.
16. Association of Chartered Certified Accountant (2019): *Our History*. Source: <https://www.accaglobal.com/crsh/en/about-us/our-history.html#d-2010> (Download: 2019.04.30.)
17. BARTON, A. D. (1977): *The anatomy of accounting*. 2nd edition. University of Queensland Press, Brisbane
18. BECHER, J. (1986): A gazdasági mechanizmus fogalma, lényege és megjelenési formái a KGST országokban. In: Nagy Lajos (szerk.): *Politikai gazdaságtan*. Acta Universitatis Szegediensis De Attila József Nominatae Sectio Oeconomico-Politica, Szeged, 3–8.
19. BEKE JENŐ (2011): A számviteli standardok szerepe a vállalatirányításban. *Vezetéstudomány*, XLVII. évf. 6. sz. 46–55.
20. BEKKER ZSUZSA (szerk., 2005): *Közgazdasági Nobel-díjasok 1969–2004*. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest
21. BERNERS-LEE, T. (1989): *Information Management: A Proposal*. CERN, The original proposal of the WWW, HTMLized. Source: <https://www.w3.org/history/1989/proposal.html> (Download: 2019.04.30.)

22. BORBÉLY KATALIN (2015): A számviteltörténet kutatási sajátosságai. *Gazdaság és Társadalom, (különszám)*. 99–108.
23. BUDAI ELEONÓRA (2007): *A számviteli információs rendszer helye és szerepe változó világunkban*. Közgazdaságtudományi szakértői szakdolgozat. Kézirat. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Doktori Iskola, Pécs
24. BUDAI ELEONÓRA (2009): Párhuzamok 1949–2008-ig – a számvitel 60 éve. In: Ulbert József (szerk.), *Az iskola-teremtő – Tanulmánykötet Bélyácz Iván 60. születésnapja tiszteletére*. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, 45–63.
25. CARMONA, S. – ZAN, L. (2002): Special Section: Mapping variety in the history of accounting and management practices. *The European Accounting Review*, vol. 11. no. 2. pp. 291–304.
26. CERN(n.a.): *The birth of the Web*. Source: <https://home.cern/science/computing/birth-web> (Download: 2019.04.30.)
27. DAVIS, J. (2011): The Crypto-Currency – Bitcoin and its mysterious inventor. *The New Yorker Debt of Technology*, October 10. Source: <http://www.newyorker.com/magazine/2011/10/10/the-crypto-currency> (Download: 2019.04.30.)
28. DYCKMAN, T. R. – ZEFF, S. A. (2015): Accounting Research: Past, Present, and Future. *ABACUS*, vol. 51. no. 4. pp. 511–524
29. EVANS, D. (2011): *The Internet of Things – How the Next Evolution of the Internet Is Changing Everything*. CISCO White Paper, Internet Business Solutions Group. Source: <http://www.cisco.com/go/ibsg> (Download: 2019.04.30.)
30. Innovációs és Technológiai Minisztérium (2019): *Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira*. Forrás: <https://www.nive.hu> (Letöltve: 2019.04.30.)
31. Jensen, Robert (2005): *Comment – The Incas’ Numbers in: Brief Summary of Accounting Theory*. Source: <http://www.trinity.edu/rjensen/Theory01.htm#AccountingHistory> (Download: 2019.04.30.)
32. MAUGH, T. H. (2005): „Researchers Think They’ve Got the Incas’ Numbers”. *Los Angeles Times*, August 12. Source: <http://www.latimes.com/news/science/la-sci-khipu12aug12,1,6589325.story?coll=la-newscience&ctrack=1&cset=true> (Download: 2006.03.11.)
33. NORMAND, C. J. – WOOTTON, C. W. (2019): Accounting Historical Perspectives. In: *Encyclopedia of Business and Finance*. 2nd ed. Source: <https://www.encyclopedia.com> (Download: 2019.04.30.)
34. SHIELS, M. (2003): A chat with the man behind mobiles. *BBC News*. Source: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2963619.stm (Download: 2019.04.30.)
35. SZTANÓ IMRE (2015): A számvitel oktatás fél évszázada. *Gazdaság és Társadalom (különszám)*. 3–17.
36. VESTER, FREDERIC (1982): *Az életben maradás programja*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest
37. WHITE, G. I. – SONDLI, A. C. – FRIED, D. (1994): *The Analysis and Use of Financial Statements*. John Wiley & Sons Inc., New York, USA
38. Wikipedia, the free encyclopedia – English version – Articles: 1960s, 1969, 1970s, 1980s, 1990s, 2000s, 2010s. Source: <http://wikipedia.org> (Download: 2019.04.30.)

Л 67 LIMES. Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. 2019/Том VI. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Вікторія Семйон, Габор Патакі, Мелінда Орбан та Олександр Добош (відповідальний редактор) [та ін.] – Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2019. – 420 с. (угорською, українською та англійською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, інформатики, хімії, географії та суспільствознавства.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2019 р.

Том VI

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II
(протокол № 7 від 20.12.2019 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (Видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Вікторія Семйон, кандидат економічних наук та Габор Патакі (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врабель, Олександр Кордонєць

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждед

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці II

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90 202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.)* та **ТОВ «РІК-У»** (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88 000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

Шрифти «Times New Roman» та «Minion pro».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Ум. друк. арк. 48,8. Формат 60x84/8.

Замовл. № 313. Тираж 300.